

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
PL 66
00521 Helsinki
kaivosasiat@tukes.fi

LAUSUNTO

30.11.2017

Dnro 573 /2017

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto, KL2017:0002

Viite: Lausuntopyyntönne 31.10.2017

KITTILÄN KULTAKAIVOKSEN KAIVOSLUPA PURKUPUTKELLE

Tukes pyytää Paliskuntain yhdistykseltä lausuntoa kaivoslain (621/2011) 34 § mukaisesta luvasta kaivoksen apualueen perustamiseksi putkilinjaukselle Kittilän kaivokselta Loukisen pääuomaan Sotkajokisuun alapuolelle. Samalla haetaan rajoitettua käyttöoikeutta putkilinjan ja tarvittavan huoltotiestön alle jääville maa- ja vesialueille. Apu-alueen pinta-ala on 58,32 ha ja purkuputken pituus 19,44 km.

Purkuputki rakennetaan maan alle, routasyvyyden alapuolelle. Putkea pitkin on tarkoitus purkaa kaivoksen käsitellyt jätevedet (prosessi- ja maanalaisen kaivoksen kuivatusvedet) uuteen purkupaikkaan. Nykyisin käsitellyt jätevedet johdetaan pintavalutuskenttien kautta Seurujokeen, mikä on aiheuttanut typpi- ja sulfaattipitoisuuksien kasvua joessa. Uusi purkupaikka on suuremmassa joessa, jonka ei oleteta olevan yhtä herkkä haittavaikutuksille. Yhtiöllä on käynnissä ympäristönsuojelu- (527/2014) ja vesilain (587/2011) mukaiset lupamenettelyt purkuputken rakentamiseksi ja käsiteltyjen jätevesien johtamiseksi sekä Natura-arviointi vaikutuksista Ounasjoen suojeluperusteisiin. Purkuputken YVA-menettely valmistui 2017.

Suunnittelualue sijoittuu Kuivasalmen paliskunnan alueelle, joka sijaitsee poronhoitolain (PHL 848/1990) määrittelemällä erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella. Alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää niin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2 §). Kuivasalmen paliskunnan suurin sallittu eloporumäärä on 6 000. Osakkaita paliskunnassa on 145. Paliskunnan poronhoito perustuu luonnonlaitumiin ja poron vapaaseen laiduntamiseen.

Poronhoitoa turvaava lainsäädäntö

Poronhoitolaki on erityislaki, joka turvaa poroelinkeinin asemaa ja alueidenkäytöllisiä edellytyksiä. Poronhoidon kannattavuus perustuu porojen vapaaseen laidunnusoikeuteen (PHL 3 §). Poronhoitolaisissa (53 §) säädetään myös valtion viranomaisen neuvotteluvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen vaikuttavia toimenpiteitä. Osa (25,24 ha) hakemuksen kohteena olevasta alueesta on valtion maata.

Kaivoslain mukaan lupaviranomaisen tulee erityisellä poronhoitoalueella selvittää yhteistyössä paliskunnan kanssa luvanmukaisesta toiminnasta aiheutuvat haitat poronhoidolle. Lupaviranomaisen on kaivosluvassa annettava yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset. Myös poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentämiseksi erityisellä poronhoitoalueella on annettava erilliset määräykset. Aikaisemmin kaivosviranomaisen ei ole antanut poronhoidon turvaamiseen liittyviä määräyksiä Kittilän kaivoksen osalta.

Alueella on voimassa Tunturi-Lapin maakuntakaava. Kaavan yleismääräyksissä todetaan: ”Poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.” Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan (32 §) viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset

YVA-menettelyssä ei arvioitu purkuputken vaikutuksia poronhoidolle. Sen aiheuttamia haittoja ei tarkasti voi vielä sanoa. Maan alle kaivettavalla purkuputkilinjalla itsellään ei liene suuria vaikutuksia, koska putkesta ei synny estevaikutusta poroille ja poronhoitajille. Mikäli putkilinjalla on myönteinen vaikutus vedenlaatuun Seurujoessa, on se potentiaalisesti hyvä asia poronhoidon näkökulmasta, olettaen kuitenkin, että Loukisen vedenlaatuun ei aiheudu vaikutuksia.

Suurin haitta aiheutuu rakennettavasta huoltotiestä. Tie vie jonkin verran paliskunnan laidunpinta-alaa ja jos tietä pidetään talvella auki, voi se syvän lumen aikana houkuttaa poroja kulkemaan ”vääriin suuntiin”. Mikäli tie on yleisessä käytössä, aiheuttaa se häiriötä porojen laidunalueilla (esim. metsästäjät) ja voi johtaa laidunten heikkenemiseen vaikkapa metsänhakkuiden kautta. Kaivosyhtiö arvelee, että tie olisi positiivinen asia poronhoidolle, sillä ”poromiesten kulkuyhteydet porolaitumille parantuvat”. Poronhoitajat eivät tarvitse uusia teitä alueelle, sillä he pääsevät vapaasti kulkemaan maastossa muutenkin maastoliikenneläin ja poronhoitolain mukaisesti. Lähtökohtaisesti teistä aiheutuu aina haittaa, kuten edellä kerrotaan. Kaivosyhtiö pyytää huomioimaan, että heillä on paliskunnan kanssa sopimus haittakorvauksista. Kuivasalmen poroisännän mukaan sopimus tulee uusiksi, kun yhtiö laajentaa ja muuttaa toimintaansa ja hän on esittänyt yhtiölle neuvotteluiden aloittamista asiasta.

Kaivosluvan harkinnassa ja yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi annettavien määräysten antamisessa huomioon otettavat seikat

Kittilän kaivoksen toiminta aiheuttaa haittaa Kuivasalmen paliskunnan poronhoidolle. Haittoja on todettu muun muassa kaivoksen YVA-menettelyiden asiakirjoissa.

Yksilöidyt vaatimukset:

1. Asiattomien liikenne huoltotiellä

Huoltotiestä aiheuttaa rauhattomuutta alueella. Muiden kuin maanomistajien, huoltotoimia tekevien ja poronhoitajien asiaton liikkuminen huoltoteillä tulee estää. Poronhoitajilla voi olla tarvetta liikkua tiestöllä, mikäli poroja kulkee vääriin paikkoihin tai poroille tapahtuu onnettomuuksia. Heille tulee siksi taata tämän uuden, kaivosyhtiön tarvitseman, tiestön käyttö.

2. Haittojen kompensoiminen paliskunnalle: Sopimuksen uudistaminen

Hankkeen laajeneminen ja muuttuminen voi aiheuttaa poronhoitajille ylimääräistä työtä tai edellyttää paliskunnalta muille tahoille aiheutuvien haittojen estämistä, mikäli porot kulkevat talvellakin avoinna olevia teitä pitkin väärin paikkoihin. Ylimääräinen työ ja muut haitat tulee korvata paliskunnalle. Paliskunnan mukaan kaivostoiminnan aiheuttamien haittojen korvauksia on muutenkin tarvetta tarkistaa. Paliskunnan ja kaivosyhtiön välisen sopimuksen uudistamisesta tulee varmistua ennen uusien lupien myöntämistä yhtiölle.

3. Viranomaisen käymät neuvottelut

Poronhoitolaki ja kaivoslaki edellyttävät neuvotteluita paliskunnan kanssa ennen luvan myöntämistä ja määräysten antamista. Se, että hankkeesta on käyty YVA-menettelyn aikana neuvottelut, ei täytä kaivoslain mukaista neuvotteluelveloitetta, sillä tilanne on voinut muuttua. Purkuputki ei ollut YVA:ssa sen alusta saakka. Mikäli paliskunta ja kaivosyhtiö eivät pääse uusista korvauksista keskenään sopimukseen, tulee viranomaisen järjestää neuvottelut. Asiaa tulee tiedustella Kuivasalmen paliskunnalta.

PALISKUNTAIY YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao